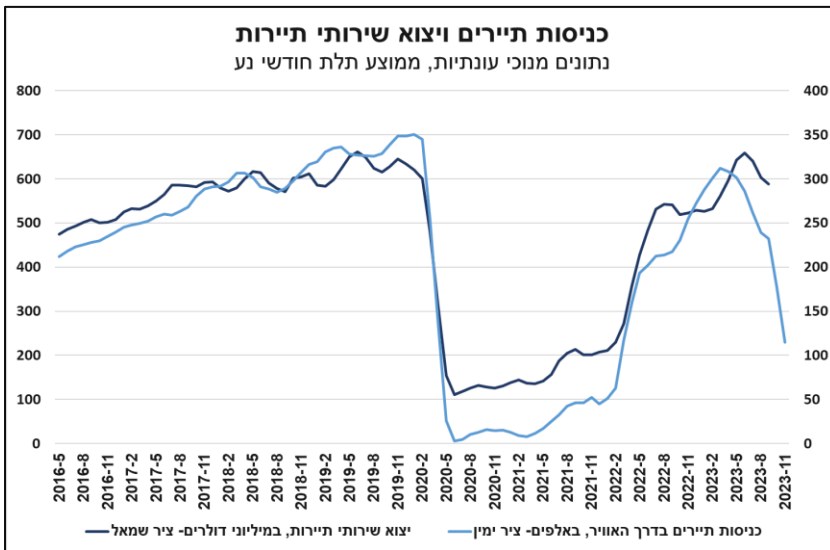

06/12/2023

השבוע במאקרו

כניסות התיירים לישראל ויציאות הישראלים לחו"ל בחודש נובמבר היו נמוכים בכ-80% מטרומ המלחמה

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מלמדים כי תנועת הנוסעים אל ומחוץ לישראל המשיכה לרדת גם בחודש נובמבר, לאחר הירידה החדה שנרשמה בחודש שעבר. כניסות התיירים (בדרך האוויר, נתונים מנוכי עונתיות) בנובמבר הסתכמו בכ-38.3 אלף תיירים, היקף הנמוך בכ-37% בהשוואה לחודש הקודם, ובכ-84% ביחס לחודש שקדם לפרוץ מלחמת "חרבות ברזל" (ספטמבר 2023). היקף היציאות של ישראלים לחו"ל (בדרך האוויר, נתונים מנוכי עונתיות) בחודש נובמבר הסתכם בכ-149 אלף, רמה המשקפת ירידה בשיעור של 38% בהשוואה לחודש הקודם, ובשיעור של כ-79% ביחס לספטמבר 2023. הירידה בחודש נובמבר נבעה בעיקר מהעובדה שבחודש אוקטובר עוד היו כ-6 ימים של פעילות מלאה בנמל התעופה.

לאור הירידה החדה בכניסות התיירים לישראל

בחודשיים האחרונים צפוי יצוא שירותי התיירות לרדת גם כן בתלילות. בהנחה שהרמה של כניסות התיירים בחודש דצמבר תהיה זהה לזו שנרשמה בנובמבר, ועל סמך המתאם החיובי בין היקף כניסות התיירים לבין היקף יצוא שירותי התיירות (ראה/י תרשים), ניתן להעריך, בחישוב גס, כי יצוא שירותי התיירות ירד בשיעור של כ-66% ברביע הרביעי של 2023, ביחס לרביע הקודם. בהמשך לכך, מכיוון שיצוא שירותי התיירות היווה כ-8% מסך יצוא השירותים ברביע השלישי של 2023, הערכה זו משקפת תרומה שלילית של כ-5.3% ליצוא השירותים הכולל ברביע הרביעי.

לירידה בתנועה האווירית אל ומחוץ לישראל ישנו "תוצר לוואי" נוסף מלבד ההשפעה על התיירות והצריכה, המתחולל על רקע הירידה בהיקף המטענים הנכנסים לישראל דרך האוויר ("יקרגו"). כידוע, מטענים מסוג זה מגיעים לישראל בשתי צורות, באמצעות מטוסי מטען ייעודיים (שתנועתם נמשכת כמעט כרגיל) ובאמצעות מטוסי נוסעים, כך שהירידה בהיקף טיסות הנוסעים לישראל צפויה להעיב על ההגעה של מטענים מסוימים לישראל, ובכללם מטענים של תשומות לייצור ומוצרי צריכה. לשם ההמחשה, לפי נתוני נתב"ג, במהלך אוקטובר 2023 ירד היקף המטענים שהגיעו באמצעות מטוסי נוסעים בכ-48% ביחס לחודש המקביל אשתקד. נציין כי מטענים המשוגעים בדרך אוויר הם בדרך כלל כאלו שמהירות אספקתם חשובה (למשל ציוד רפואי), ואו ערכם הכספי הוא רב (למשל מוצרים טכנולוגיים).

תחזית ה-OECD מצביעה על התמתנות בקצב הצמיחה של הפעילות הכלכלית בישראל בשנתיים הבאות

תחזית ה-OECD לישראל			
שיעורי שינוי כמותיים, אלא אם כן צוין אחרת			
2024	2023	2022	
1.5%	2.3%	6.4%	תוצר
1.6%	-0.4%	7.5%	צריכה פרטית
-2.3%	4.6%	10.4%	השקעה בנכסים קבועים
3.1%	0.5%	8.5%	יצוא סחורות ושירותים
1.9%	-4.5%	12.1%	יבוא סחורות ושירותים
4.4%	3.6%	3.8%	שיעור האבטלה (ממוצע שנתי)
-5.2%	-3.1%	0.4%	גירעון תקציבי (ב-% תוצר)
2.7%	4.3%	4.4%	אינפלציה (ממוצע שנתי)

ארגון ה-OECD פרסם תחזית מאקרו כלכלית מעודכנת למדינות החברות בארגון, לרבות ישראל, כמדי חצי שנה. על פי תחזית זו, אשר מתחשבת בהשפעות השליליות הצפויות של מלחמת "חרבות ברזל", הוערך שקצב הצמיחה (הריאלי) של התוצר בישראל יסתכם ב-2.3% בשנת 2023, וירד בשנה הבאה לכדי 1.5% (ראה/י טבלה). מדובר בתחזית דומה לזו של לאומי (2.5% ב-2023, ו-1% ב-2024). תחזית זו מניחה כי עיקר הלחימה יתרכז במהלך הרביע הרביעי של 2023, אך היא תימשך בהיקף נמוך יותר גם במהלך הרביע הראשון של 2024, וכי הפעילות הכלכלית תחל להתאושש במהלך שנת 2024.

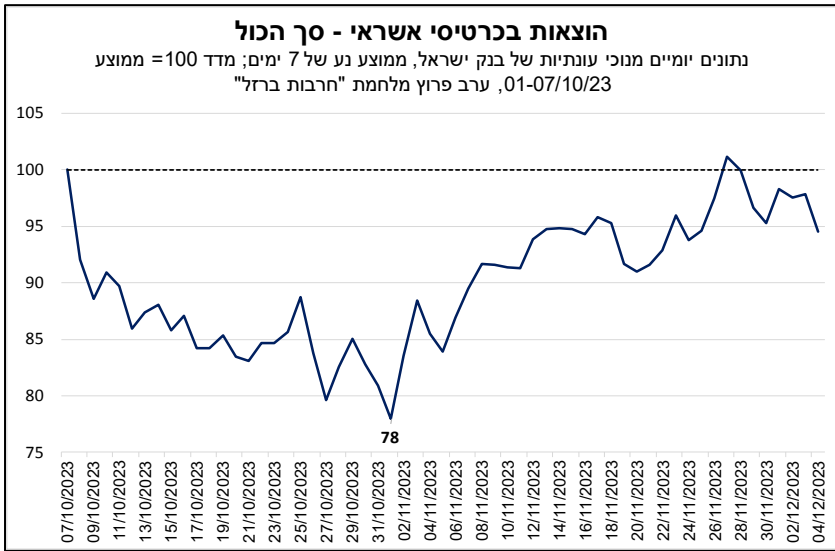
על פי אומדני ה-OECD הצריכה הממשלתית (רכישות הממשלה) תעלה בצל המלחמה, אך כנגד תהיה הכבדה על הצריכה הפרטית וההשקעות כתוצאה מהשפעתם של גורמים כגון: אי ודאות גבוהה, היחלשות הסנטימנט בקרב העסקים והצרכנים, סגירה זמנית של עסקים (בפרט בענפי הבינוני, המסחר ושירותי המזון), וירידה משמעותית בהיצע העובדים. הפגיעה הניכרת בתיירות הנכנסת תעיב על היצוא; התפתחות האינפלציה תהיה תלויה במאזן שבין זעזועי צד הביקוש לאלו שבצד ההיצע. לפי התחזית,

השיבושים בהיצע המוצרים והשירותים במשק יובילו ללחצי אינפלציה בטווח הזמן הקצר. אך לאחר מכן, עם היחלשות ההשפעה של השיבושים מצד ההיצע, ובמקביל לכך שהביקושים יתאוששו באופן הדרגתי בלבד, האינפלציה צפויה להתמתן.

עוד לפי התחזית, הוצאות הממשלה (רכישות הממשלה והעברות הממשלה) יעלו במידה משמעותית על רקע התמיכה בעסקים שהכנסותיהם נפגעו, טיפול במשקי הבית שפוננו מבתייהם, גידול בהוצאות הביטחון, ועלויות השיקום של האזורים שנפגעו. הגידול בהוצאות ימומן חלקית באמצעות הסיוע שיתקבל מארה"ב (לצרכי ביטחון), קיצוץ בהוצאות בתחומים אחרים וקרנות חוץ תקציביות משמעותיות (קרן הפיצויים של מס רכוש למשל). אף על פי כן, הגירעון התקציבי צפוי לעלות ולעמוד על כ-4% תוצר בממוצע בכל אחת מהשנים 2023-2025. לצד זאת, ציינו ב-OECD כי בשל העלייה הצפויה בהוצאות הממשלה בשנים הקרובות, בתחומים שצוינו לעיל, על הממשלה לבצע תיעודף מחדש להוצאותיה הפרמנטיות, באמצעות בחינה של ההוצאות, בכדי למתן את ההשלכות על המימון הציבורי, וזאת תוך שימור ההוצאות בתחומים התומכים בצמיחה העתידית, דוגמת השקעה בתשתיות ושיפור מערכת החינוך.

לסיכום, הסיכונים לתחזית המוצגת מעלה הינם גבוהים, זאת לנוכח מידת אי הוודאות הרבה בנוגע לאורך הלחימה, היקפה ועצימותה. על כן, הסלמה במלחמה לאזורים נוספים, או מלחמה ממושכת יותר, עלולים להוביל לשיבושים חמורים יותר בצד ההיצע, לפגיעה משמעותית יותר בסנטימנט הצרכני והעסקי ולהוביל לתפיסת סיכון גבוהה יותר בנוגע לישראל, וכפועל יוצא להתבטא בפגיעה עמוקה יותר בצמיחה ובתחום הפיסקלי.

סך הרכישות בכרטיסי אשראי עמד בתחילת דצמבר על רמה נמוכה בכ-5% ביחס לרמה מלפני המלחמה

העדכון השבועי של נתוני הרכישות בכרטיסי אשראי (נתונים מנוכי עונתיות, במחירים שוטפים, במונחי ממוצע שבועי נע) שמפרסם בנק ישראל, מעלה כי בימים האחרונים, החל מסוף חודש נובמבר, היקף הרכישות בכרטיסי אשראי שב להתמתן.

בתרשים המצורף מוצגת ההתפתחות של סך הרכישות בכרטיסי אשראי מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" ביחס לרמה שהייתה לפני המלחמה (ממוצע סך הרכישות בשבוע הראשון של חודש אוקטובר 2023). ניתן לראות כי מאז תחילת המלחמה סך הרכישות היה במגמת ירידה, והגיע בנקודת השפל (סוף אוקטובר) לרמה הנמוכה בכ-22% מהרמה של טרום המלחמה.

מתחילת חודש נובמבר היקף סך הרכישות החל לעלות, מגמה אשר נשמרה עד סוף החודש.

זאת, בין היתר, על רקע התייצבות מסוימת בלחימה, העובדה שהחשש לפתיחת חזית נוספת בצפון הארץ פחת במידה מסוימת ומהלך שחרור חטופים מהשבי בעזה במקביל להפוגה בלחימה. אולם, מתחילת חודש דצמבר, במקביל להתחדשות הלחימה וירי הרקטות מעזה, נרשמה ירידה מסוימת, והרמה של סך הרכישות ב-4.12 הייתה נמוכה בכ-5% ביחס לרמת טרום המלחמה.

נציין כי קטגוריות הצריכה שבלטו לשלילה עד ה-4.12, הינם: חינוך ופנאי ותיירות, על רקע הסנטימנט הצרכני הנמוך והירידה החדה בכניסות תיירים (כפי שהוסבר בפסקה הראשונה), ובמידה פחותה יותר גם דלק, כפי הנראה עקב ניידות נמוכה מהרגיל. בשאר הקטגוריות נרשמו ירידות מתונות יותר, כאשר היקף הרכישות ברשתות המזון עודנו גבוה בהשוואה לרמה מלפני המלחמה. במבט קדימה, התפתחות המלחמה צפויה להמשיך להשפיע על המגמה של הצריכה הפרטית. להערכתנו, בשנת 2023 צפוי קיפאון בצריכה הפרטית, בתרחיש מרכזי, לעומת צמיחה של 7.4% בשנת 2022. בשנת 2024 צפוי להתחיל תהליך איטי והדרגתי של שיקום והצטיידות מחדשת מצד משקי הבית.

כתבו: גילי בן אברהם ויניב בר